

УДК 378.016:811.111

І. П. Задорожна,

доктор педагогічних наук, доцент

(Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка)

iryna_zadorozhna@mail.ru

ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ПИСЬМІ

У статті запропоновано методику формування у майбутніх учителів англомовної компетентності в письмі, обґрунтовано доцільність використання інтегрованого підходу до навчання письма, який поєднує риси текстового, жанрового та процесуального; обґрунтовано етапи навчання студентів створення текстів різних жанрів; запропоновано типи та види вправ, які доцільно використовувати на цих етапах; визначено можливості самостійної роботи у формуванні у майбутніх учителів англомовної компетентності в письмі залежно від року навчання.

Ключові слова: вправи, етапи, компетентність у письмі, майбутні вчителі, текст.

Постановка проблеми. Письмо є продуктивним видом мовленнєвої діяльності, який забезпечує висловлення думки в графічній формі. Оволодіння письмом включає роботу над технікою письма (графіка, орфографія, пунктуація) і над письмовим висловленням думок іноземною мовою (письмове продуктивне мовлення) [1: 214].

Хоч письмо вважається досить важким і тривалим для оволодіння видом мовленнєвої діяльності [2: 6], у практичній мовній підготовці майбутніх учителів іноземних мов йому часто приділяють недостатню увагу. На думку Л. К. Мазунової, неухва до письма як найбільш культуроносного, культуротранслюючого виду мовленнєвої діяльності призводить до падіння загальної культури в суспільстві [2: 7]. Письмо є "осмислена діяльність, соціокультурно обумовлена, яка має як особисту, так і соціальну ціль" [3: 5], оскільки створена в соціальному середовищі [4: 55].

Значною мірою недостатню увагу до письма можна пояснити браком аудиторного часу. Тому необхідно максимально ефективно організувати самостійну роботу, поєднуючи її з аудиторною, для забезпечення оптимальних умов для оволодіння майбутніми вчителями англомовною компетентністю в письмі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Існує низка досліджень стосовно різних аспектів формування у майбутніх учителів іншомовної компетентності у письмі. Зокрема, запропоновано систему оволодіння культурою письма іноземною мовою в мовному вищому навчальному закладі (Л. К. Мазунова); методику навчання написання текстів студентами I курсу (Ф. А. Ашурляєва, Н. Б. Хохлова), творчого письма студентів III курсу (М. К. Алтухова), академічного письма (Г. Г. Мартинова) та аргументуючому дискурсу (С. М. Мусульбес) студентів старших курсів; навчання письма з використанням комп'ютерних технологій (О. О. Москалець), дистанційного курсу навчання (М. А. Татарінова), друкованого посібника і комп'ютерної програми (І. М. Тутатчикова), із використанням інтерактивних технологій (Г. Ф. Кривчикова), мовного портфеля (І. В. Беженар); навчання соціокультурних особливостей іншомовного письмового дискурсу (Л. Г. Кузьміна, Е. С. Чуйкова).

Однак, сьогодні потрібні дослідження з урахуванням сучасних реалій в системі освіти, коли все більшої ваги набуває самостійна робота студентів. Тому **мета статті** – обґрунтувати методику формування в майбутніх учителів англомовної компетентності в письмі з урахуванням можливостей самостійної роботи студентів.

Виклад основного матеріалу. Майбутні вчителі англійської мови (АМ) повинні оволодіти індивідуальним стилем письма, що передбачає володіння канонами всіх основних стилів (художнього, наукового, публіцистичного, офіційно-ділового) і жанрів іншомовних текстів на рівні рецепції, репродукції, трансформації, породження-рефлексії, породження-саморефлексії [2: 200]. Проаналізувавши вимоги Програми з англійської мови для університетів / інститутів [5], а також врахувавши реалії сьогодення та можливі професійні потреби, ми зробили висновок, що студенти повинні навчитися писати твори в **особистих** (особисті листи, рецепти, електронні повідомлення); **професійних** (автобіографія, оголошення, інструкції, ділові листи, статті); **академічних** (біографії, реферати, конспекти, анотації, есе, статті, рецензії, доповіді) цілях, а також **творчі письмові роботи** (оповідання та за бажанням вірші, драматичні твори, сценарії).

У СР повинна бути реалізована письмова текстова діяльність, яка ускладнюється від рецепції (розуміння) до продукції. Динаміка процесу відображена в дослідженні Л. К. Мазунової такими фазами: рецептивно-аналітичне сприйняття тексту, фіксування, репродукція, трансформація, продукція [2: 239]. Перші дві фази пов'язані з рецептивною текстовою діяльністю. Від фази до фази поступово зростає доля елементів продуктивності і творчості. Найвищою фазою є письмо-продукція, яке досягається в результаті оволодіння цілим рядом проміжних рівнів письма, зокрема, технічним (письмо-фіксування, в тому числі окремих частин), репродуктивним, що полягає в репродукції окремих частин у нових ситуаціях, трансформаційним (компресія, перифраз тощо) письмом. Письмо продуктивного рівня характеризується:

в змістовому аспекті – інтроспективним та ретроспективним відображенням інформації і особистісного смислу (результату інтерпретації фактів і предметно-рефлексивних відносин дійсності на основі досвіду, свідомості тощо); в текстологічному аспекті – в стильових ознаках і наборі компонентів змісту, характерних для кожного жанру англomовного писемного мовлення і їх просторового розташування; в лінгвістичному аспекті – формально-мовною нормативністю, яка виявляється у виборі лексико-граматичних і пунктуаційних засобів, адекватних комунікативній задачі, змісту тексту, його жанрово-стильовому реестру; в технічному аспекті – орфографічною і каліграфічною нормативністю, а також відповідністю текстів певних жанрів прийнятій культурі оформлення [2: 240-241].

Відповідно до зазначених фаз, значну роль в оволодінні компетентністю в письмі відіграють автентичні модельні тексти як продукти писемного мовлення, в основі використання яких лежить текстовий підхід. Доцільність використання текстів-моделей зазначається в багатьох дослідженнях [2; 6; 7; 8]. Однак у методиці зазвичай поєднують кілька підходів, зокрема **текстовий** (передбачається ретельне опрацювання зразків письмових текстів та написання на їх основі власних текстів), **жанровий** (орієнтований на навчання досягнення різних видів комунікативних цілей у власних письмових текстах через усвідомлення того, як ці цілі повинні досягатися в продуктах різних жанрів) та **процесуальний** (акцентований на процесі створення тексту, його численних доопрацюваннях для досягнення бажаного комунікативного ефекту самим студентом та у співпраці з іншими студентами шляхом рецензування та коментування робіт один одного) [9: 220-221]. У нашому дослідженні ми базуємося на інтегрованому підході, який поєднує риси названих трьох.

Навчання письма на першому курсі повинно починатися з **пропедевтичного етапу**. Таку ж думку висловлено в докторській дисертації Л. К. Мазунової [2: 245]. Однак мета пропедевтичного етапу, за Л. К. Мазуною, полягає у визначенні вихідного рівня вмінь у письмовій текстовій діяльності рідною мовою і його вирівнюванні, формуванні графемно-фонемних та фонемно-графемних відповідностей [2: 245]. Ідея науковця базується на факті залежності рівня володіння студентом письмом іноземною мовою від рівня письма рідною мовою [2: 246]. Не заперечуючи логічності таких тверджень, у нашому дослідженні метою пропедевтичного етапу вважатимемо визначення вмінь письмово висловлювати окремі думки АМ та ліквідацію прогалин. Значну роль при цьому відіграє СР, в процесі якої студенти можуть виконувати індивідуальні завдання залежно від індивідуальних труднощів. Наприклад, перефразувати речення, з'єднати окремі речення в одне, написати абзац на певну тему, написати переказ прочитаного тощо. Важливу роль на цьому етапі відіграють також взаємодиктанти, рекомендовані, передусім, для студентів, які мають проблеми з орфографією. У такому випадку викладач пропонує першокурсникам тексти для взаємодиктантів, із якими студенти працюють самостійно в парах у позааудиторний час, диктуючи один одному по черзі та відразу перевіряючи результати написаного. Пропедевтичний етап не повинен тривати довго, необхідно досить швидко переходити до навчання власне письма.

Повертаючись до питання використання тексту-моделі, звернемося до дисертаційного дослідження Г. Г. Мартинової, в якому автор пропонує здійснювати навчання створення тексту певного жанру на основі моделі в чотири етапи: ознайомлення, письмо на основі опор і зразків, письмо із використанням орієнтирів, самостійне письмо [6: 40]. Погоджуючись загалом із запропонованими етапами, вважаємо за доцільне їх дещо розширити. Під час первинного ознайомлення студентів із особливостями написання текстів певного жанру на I-II курсах презентації тексту-моделі повинен передувати **етап ознайомлення студентів із структурними, лінгвістичними особливостями жанру**, яке доцільно здійснювати на аудиторних заняттях під керівництвом викладача чи самостійно з подальшим обговоренням разом із викладачем в аудиторії. Надалі студенти повинні мати інформацію в письмовому вигляді, до якої вони можуть звернутися в будь-який момент під час самостійного написання текстів відповідного жанру. На III і особливо IV курсах, коли в студентів уже сформовані певні навички та вміння у письмі, можна пропонувати майбутнім учителям самостійно ознайомитися з особливостями написання текстів певних жанрів, забезпечивши їх необхідною інформацією та банком вправ, які поступово розкривають структурні, лінгвістичні, стилістичні особливості жанру. Однак, викладачу все-таки доцільно звернути увагу на основні особливості на аудиторному чи індивідуальному занятті.

Етап ознайомлення з текстом-моделлю та аналіз його структурних і лінгвістичних особливостей варто спершу теж здійснювати на аудиторних заняттях під керівництвом викладача. У подальшому студенти повинні мати моделі-зразки для самостійного написання текстів, до яких вони можуть звернутися в разі потреби. На III та особливо IV курсах аналіз можна здійснювати і самостійно, однак, по-перше, при цьому бажано забезпечувати студентів запитаннями для аналізу тексту-моделі, які скеровували б увагу студентів до жанрових, стилістичних особливостей тексту (наприклад, *How formal is the writing? What words does the writer use to introduce each paragraph? What examples and justifications does the writer give in the supporting sentence?* тощо); по-друге, на аудиторних заняттях викладачу потрібно акцентувати увагу на особливостях написання текстів відповідного жанру.

Наступний етап – **підготовчий** – має на меті підготовку студентів до створення якісного письмового продукту. Підготовчий етап доцільно реалізовувати в СР студентів із подальшим обговоренням на аудиторних та індивідуальних заняттях чи з використанням ключів.

На підготовчому етапі потрібно навчати студентів вибирати тему, яка повинна бути достатньо широкою, щоб про неї можна було написати в необхідному обсязі, і водночас достатньо вузькою, щоб вона не забирала надто багато часу та була цікавою для того, хто пише [10: 67]. Навчати студентів вибирати тему С. Бейкер [11] пропонує за допомогою такої вправи. Обмірковуючи якесь абстрактне поняття чи предмет, потрібно визначитися, що студент про нього думає. Наприклад, *I think knitting is boring* чи *Knitting helps me to relax*. Далі потрібно узагальнити висловлену думку, наприклад, *Knitting is unsuitable for a hobby* чи *Knitting is a good way to relax*. Речення, отримане таким чином, і буде темою есе чи його тезою.

Розглянемо види вправ, які доцільно використовувати на підготовчому етапі (у тому числі і в СР), запропоновані нами на основі аналізу науково-методичної та навчальної літератури [2; 6; 7; 10 та ін.] і з урахуванням викладених вище міркувань.

Вправи спрямовані на забезпечення повноти розкриття теми і логічної послідовності викладу думок, смислової і структурної цілісності тексту, смислової і структурної цілісності абзацу, логічності і правильності викладу думок на рівні речення. Це вправи умовно-комунікативні; рецептивні, рецептивно-репродуктивні, продуктивні; з повним, частковим, мінімальним керуванням; без рольового ігрового компонента, з рольовим ігровим компонентом; із штучно створеними опорами; індивідуальні.

I. Повнота розкриття теми і логічна послідовність викладу думок:

- визначення у запропонованому плані пунктів, які не відповідають темі тексту;
- внесення коректив у запропонований план;
- складання плану до тексту із використанням плану тексту іншої тематики (цього ж жанру);
- написання плану до твору на тему ...;
- письмовий опис малюнка із використанням запропонованих ключових слів;
- розширення тексту цитатами.

II. Смислова і структурна цілісність тексту:

- виділення тези у запропонованому тексті;
- вибір речень із запропонованих, які є тезами (реченнями, які передають основну думку цілого тексту);
- вибір однієї із запропонованих тез до тексту;
- визначення прийомів, які використано у запропонованих вступах (анекдот, цитати, вислови, приказки, статистичні дані, історична довідка, звертання до читача тощо);
- визначення прийомів, які використано у запропонованих закінченнях (запитання до читача, запропонований варіант вирішення проблеми, передбачення, узагальнення тощо);
- визначення, який із запропонованих вступів і яке закінчення відповідають поданій основній частині тексту;

- знаходження у тексті речень, які містять нерелевантну інформацію;
- аналіз тексту з погляду помилок у логіці викладу;
- підкреслення маркерів у тексті і визначення їх функцій;
- підбір заголовку до тексту;
- вибір із запропонованих анотацій до тексту найбільш вдалої.
- заповнення тексту запропонованими маркерами;
- звуження запропонованих (наприклад, *Mass Media, Sport, Education*) тем до трьох конкретніших;
- заміна маркерів у тексті їхніми синонімами;
- поділ запропонованого тексту на абзаци;
- розташування запропонованої інформації в міру її важливості щодо запропонованої теми;
- написання тез до запропонованих тем;
- написання вступу та / чи закінчення до запропонованого тексту;
- написання закінчення на основі вступу;
- написання власного закінчення поданого тексту;

III. Смислова і структурна цілісність абзаців:

- підкреслення в абзаці речення, яке передає його основну думку (топікальне речення);
- вибір із запропонованих найдоцільнішого топікального речення;
- знаходження у запропонованому абзаці нерелевантної інформації;
- визначення смислової єдності абзацу;
- виправлення абзацу із перевантаженими реченнями;
- перефразування абзацу зі зміною стилю на офіційно-діловий;
- відновлення логіки викладу в абзаці, розташувавши речення в логічному порядку;
- написання топікального речення до поданих абзаців;

- розширення абзацу підтримуючими реченнями, яких у ньому недостатньо;
- написання абзацу до поданого топікального речення;
- усунення недоліків щодо смислової і структурної цілісності абзацу;
- висловлення основної ідеї кожного із запропонованих абзаців одним реченням;

IV. Виклад думки на рівні речень:

- знаходження та аналіз стилістичних помилок у запропонованих реченнях;
- вибір фраз із наведених, які доречно вживати під час написання особистого / ділового листа тощо;
- виправлення перевантажених речень;
- перефразування речень із вношенням певних змін у зміст;
- виправлення речень, в яких деякі частини знаходяться далеко одна від одної, що утруднює їх розуміння;
- перефразування речень, використовуючи інший порядок слів для уникнення монотонності та однотипності;
- заповнення речень запропонованими маркерами;
- перефразування речень зі зміною стилю;
- перефразування запропонованих речень так, щоб вони не порушували стиль тексту;
- написання одного речення, яке стосується кожної із запропонованих проблем.

Наступний етап передбачає **написання тексту відповідно до запропонованих опор** (наприклад, під час підготовки до написання есе доцільно обміркувати разом зі студентами можливу тезу, топікальні речення, план твору). Опори варто використовувати, передусім, на молодших курсах, коли студенти ще не оволоділи вміннями писати тексти певного жанру, а також можуть використовуватися на III-IV курсах під час ознайомлення з новими жанрами. У подальшому використання опор не є доцільним. На цьому етапі використовуються вправи *умовно-комунікативні, продуктивні, з частковим керуванням, без рольового ігрового компонента, з рольовим ігровим компонентом; зі штучно створеними опорами, індивідуальні*.

Наступним етапом може бути **написання власного тексту на основі запропонованих чи визначених разом зі студентами на аудиторному занятті орієнтирів**. Вправи цього етапу *умовно-комунікативні, продуктивні; з частковим керуванням; без рольового ігрового компонента, з рольовим ігровим компонентом; зі штучно створеними опорами; індивідуальні*.

Останнім етапом є **самостійне написання** (без опор чи орієнтирів) тексту, яке, в свою чергу, теж має певні етапи, про що йтиметься далі. На цьому етапі виконуються вправи *комунікативні; продуктивні; з мінімальним керуванням; без рольового ігрового компонента, з рольовим ігровим компонентом; без опор, з природними опорами; індивідуальні*.

Аналіз сучасної наукової літератури [7; 8] та власний викладацький досвід свідчать, що **самостійне написання** будь-якого тексту передбачає, в свою чергу, загалом такі етапи: планування, організацію матеріалу; написання; редагування.

Вважаємо, що певної уваги потребує перший та третій етапи, яким досить часто не приділяють належної уваги та від ефективності яких залежить кінцевий результат. Важливим на першому етапі є знання студентів про ефективні стратегії організації матеріалу і планування, а також відбір стратегій відповідно до власного стилю навчальної діяльності. На першому етапі доцільно рекомендувати студентам використовувати стратегії мозкового штурму (brainstorming), складання списків, вільного письма та побудови схем. *Мозковий штурм* передбачає швидкий запис протягом кількох хвилин окремих аргументів, думок, які спадають на думку з теми. Потім відбираються слова з більш абстрактним значенням і слова, які означають конкретні поняття, виділяється теза і ланцюжок аргументів, які розвивають основну думку. *Складання списків* передбачає записування всіх ідей, які спадають на думку з теми твору у вигляді списку ключових слів, словосполучень, об'єднання подібних ідей у групи, вилучення зайвих, які дублюються чи не належать до жодної з груп. Отриманий список може бути основою плану для майбутньої письмової роботи. *Вільне письмо* означає записування всіх думок із теми без їхньої логічної організації та подальше підкреслення ідей, які потрібно буде використати у майбутньому творі. *Побудова схем* означає створення плану-схеми, де від ключового слова вибудовуються різні логічні зв'язки. [6: 77-78; 7: 42-43]. Доцільно також обирати стратегію "коло обговорення", за якої передбачається аналіз теми з різних ракурсів (особистого, морального, наукового, психологічного, соціального, політичного тощо) із метою її найповнішого розкриття. Студентам варто пропонувати обирати стратегії відповідно до індивідуальних уподобань.

Важливим етапом у створенні якісного письмового продукту є саморедагування – робота над покращенням власного тексту [10: 78]. При цьому студенти повинні знати критерії, за якими викладач оцінюватиме їхні письмові продукти.

Таким чином, оволодіння вміннями написання текстів певного жанру доцільно здійснювати за такими етапами:

- ознайомлення зі структурними та лінгвістичними особливостями написання текстів певного жанру;
- ознайомлення та аналіз тексту-моделі;
- виконання підготовчих вправ;
- написання текстів за запропонованими опорами;
- написання текстів за орієнтирами;
- самостійне написання тексту (планування та організація матеріалу, написання, редагування).

Усі етапи можуть реалізовуватися в позааудиторній СР, однак, первинне ознайомлення з особливостями текстів певних жанрів та текстами-моделями доцільно здійснювати, на нашу думку, на аудиторних заняттях чи принаймні обговорювати на аудиторних заняттях після попереднього ознайомлення студентів із матеріалами вдома. У подальшому за умови сформованості вмінь створення письмового продукту певного жанру аналіз тексту-моделі (якщо у ньому є потреба) може здійснюватися самостійно.

Висновки. Оволодіння компетентністю в письмі – процес тривалий, який вимагає значних затрат часу. Тому особливу роль у його успішній реалізації відіграє СР. На першому курсі варто виділити пропедевтичний етап, метою якого вважаємо визначення вмінь письмово висловлювати окремі думки АМ та ліквідацію прогалин. Оволодіння вміннями писати твори різних жанрів пропонуємо здійснювати за такими етапами: ознайомлення зі структурними та лінгвістичними особливостями написання текстів певного жанру; ознайомлення та аналіз тексту-моделі; виконання підготовчих вправ; написання текстів за запропонованими опорами; написання текстів за орієнтирами; самостійне написання тексту. Усі етапи можна здійснювати під час СР, однак на молодших курсах доцільно ознайомлюватися чи обговорювати особливості текстів певних жанрів та текстів-моделей на аудиторних заняттях, реалізуючи інші етапи у СР.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розробці методики індивідуалізації СР майбутніх учителів з оволодіння англомовної компетентності в письмі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Щукін А. Н. Лингводидактический энциклопедический словарь : более 2000 слов / А. Н. Щукін. – М. : Астрель : АСТ : Хранитель, 2007. – 746 с.
2. Мазунова Л. К. Система овладения культурой иноязычного письма в языковом вузе : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.02 / Мазунова Лидия Константиновна. – Москва, 2005. – 353 с.
3. Hayes J. R. A New Framework for Understanding Cognition and Affect in Writing / J. R. Hayes // The Science of Writing : theories, methods, individual differences and applications / [ed. By C. M. Levy, S. Ransdell]. – NJ : Lawrence Erlbaum Associates, 1996. – P. 1–27.
4. Sperling M. Revisiting the Writing-speaking Connection : Challenges for Research in Writing and Writing Instructions / M. Sperling // Review in Educational Research. – 1996. – № 66. – P. 53–86.
5. Програма з англійської мови для університетів / інститутів (п'ятирічний курс навчання) : Проект / [Ніколаєва С. Ю., Соловей М. І., Головач Ю. В. та ін. ; під кер. С. Ю. Ніколаєвої, М. І. Солов'я]. – Вінниця : НОВА КНИГА, 2001. – 245 с.
6. Мартынова А. Г. Обучение академическому письменному дискурсу в жанре экспозиторного эссе (на материале старших курсов языкового вуза) : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.02 / Мартынова Анна Геннадьевна. – Омск, 2006. – 207 с.
7. Мусульбес С. Н. Обучение аргументирующему дискурсу в сфере письменного сообщения (языковой вуз, продвинутый этап, английский язык) : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.02 / Мусульбес София Николаевна. – Москва, 2005. – 202 с.
8. Тутатчикова И. Н. Методика обучения письменной речи на английском языке на первом курсе языкового вуза с использованием печатного пособия и компьютерной программы : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.02 / Тутатчикова Ирина Николаевна. – Москва, 2003. – 159 с.
9. Тарнопольський О. Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти : [навч. посіб.] / Олег Борисович Тарнопольський. – К. : Фірма "ІНКОО", 2006. – 248 с.
10. Ашурлаева Ф. А. Обучение письменному сочинению студентов 1 курса языкового вуза (на материале английского языка) : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.02 / Ашурлаева Фатима Ахмедовна. – Махачкала, 2006. – 155 с.
11. Baker M. C. Incorporation : a Theory of Grammatical Function Changing / Mark C. Baker. – Chicago : University of Chicago Press, 1988. – 424 p.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Shchukin A. N. Lingvodidakticheskii entsyklopedicheskii slovo r: bolee 2000 slov [Linguodidactic Encyclopedic Dictionary : more than 2000 Words] / A. N. Shchukin. – M. : Astrel : AST : Hranitel, 2007. – 746 s.
2. Mazunova L. K. Sistema ovladeniia kul'turoi inoiazynchnogo pis'ma v yazykovom vuze [System of Acquiring the Culture of Foreign Language Writing in the Language of the Higher Educational establishment] : dis. ... doktora ped. nauk : 13.00.02 / Mazunova Lidiia Konstantinovna. – Moskva, 2005. – 353 s.
3. Hayes J. R. A New Framework for Understanding Cognition and Affect in Writing / J. R. Hayes // The Science of Writing : theories, methods, individual differences and applications / [ed. by C. M. Levy, S. Ransdell]. – NJ : Lawrence Erlbaum Associates, 1996. – P. 1–27.
4. Sperling M. Revisiting the Writing-speaking Connection : Challenges for Research in Writing and Writing Instructions / M. Sperling // Review in Educational Research. – 1996. – № 66. – P. 53–86.

5. Programa z angliiskoyi movy dlia universytetiv / institutiv (piatyrichnyi kurs navchannia) [English Language Programme for Universities / Institutes (Five Years of Study)] : Proekt [Project] / [Nikolaieva S. Yu., Solovei M. I., Golovach Yu. V. ta in. ; pid. ker. S. Yu. Nikolaievoyi, M. I. Solovya]. – Vinnytsya : NOVA KNYGA, 2001. – 245 s.
6. Martynova A. G. Obucheniie akademicheskomu pis'mennomu diskursu v zhanre ekspozitornogo ese (na materiale starshykh kursov yazykovogo vuza) [Teaching Writing the Academic Expository Essay (on the Materials of Senior Courses of Language Higher Educational Establishments)] : diss. ... kandidata ped. nauk : 13.00.02 / Martynova Anna Gennadiievna. – Omsk, 2006. – 207 s.
7. Musulbes S. N. Obucheniie argumentiruiushchemu diskursu v sfere pys'mennogo soobshcheniia (yazykovoi vuz, prodvinutyi etap) [Teaching Persuasive Writing (Language Higher Educational Establishment, Advanced Stage, English Language)] : diss. ... kandidata ped. nauk : 13.00.02 / Musulbes Sofiia Nikolaievna. – Moskva, 2005. – 202 s.
8. Tutatchikova I. N. Metodika obucheniya pis'mennoi rechi na angliiskom yazyke na pervom kurse yazykovogo vuza s ispol'zovaniem pechatnogo posobiia i kompiuternoï programy [Methods of Teaching English Writing the First Year Students of the Language Higher Educational Establishment with the Usage of the Printed Textbook and the Computer Programme] : dis. ... kandidata ped. nauk : 13.00.02 / Tutatchikova Irina Nikolaievna. – Moskva, 2003. – 159 s.
9. Tarnopol's'kyi O. B. Metodyka navchannia inshomovnoyi movlennievoyi diyal'nosti u vyshchomu navchal'nomy zakladi [Methods of Teaching Foreign Languages in Higher Educational Establishments] : [navchal'nyi posibnyk] / O. B. Tarnopol's'kyi. – K : Firma "INKOS", 2008. – 288 s.
10. Ashurlaieva F. A. Obucheniie pis'mennomu sochineniiu studentov I kursa yazykovogo vuza (na materiale angliiskogo yazyka) [Teaching Writing the First Year Students of the Language Higher Educational Establishment (on the Materials of the English Language)]: dis. ... kandidata ped. nauk : 13.00.02 / Ashurlaieva Fatima Ahmedovna. – Makhachkala, 2006. – 155 s.
11. Baker M. C. Incorporation : a Theory of Grammatical Function Changing / Mark C. Baker. – Chicago : University of Chicago Press, 1988. – 424 p.

Матеріал надійшов до редакції 13.01. 2014 р.

Zadorozhnaya I. P. Формирование у будущих учителей англоязычной компетентности в письме.

В статье предложена методика формирования у будущих учителей англоязычной компетентности в письме, обоснована целесообразность использования интегрированного подхода к обучению письма, который объединяет особенности текстового, жанрового и процессуального; определены этапы обучения студентов написанию текстов различных жанров; предложены типы и виды упражнений, которые целесообразно использовать на этих этапах; определены возможности самостоятельной работы при формировании у будущих учителей англоязычной компетентности в письме в зависимости от года обучения.

Ключевые слова: упражнения, этапы, компетентность в письме, будущие учителя, текст.

Zadorozhna I. P. The Formation of Future Teachers' English Writing Competence.

The article deals with the problem of formation future foreign language teachers' writing competence in English. The article is based on the scientific material on the problem, modern textbooks on teaching English.

The scientific methods of analysis, synthesis have been used in order to suggest the effective combination of classroom learning and self-study in teaching writing on different levels. It has been stated that as writing is a time-consuming process, self-study plays an important role in the formation of future foreign language teachers' writing competence. The methodology of the formation of future teachers' English writing competence has been suggested; the necessity of using the integral approach, which combines features of text, genre, process approaches, in teaching writing has been grounded; stages of teaching students writing texts of different genres have been defined (getting acquainted with structural and linguistic peculiarities of texts of a particular genre; the analysis of a model text; doing preparatory stage exercises; writing texts on the suggested keys; writing texts on the suggested points; writing a text); types of exercises to be used on the stages have been suggested; the possibilities of self-study in forming future teachers' English writing competence on different levels have been defined in the article.

Key words: exercises, stages, writing competence, future teachers, text.